

Ds 2017:43

Konsultation i frågor som rör det samiska folket

REGERINGSKANSLIET

Kulturdepartementet

Sammanfattning

I promemorian föreslås att en ny och särskild ordning ska införas för konsultation i frågor av särskild betydelse för samerna. Reglerna föreslås bli införda som en ny lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Konsultationsordningen föreslås gälla utöver annan samrådsskyldighet enligt gällande lagstiftning. Syftet är att främja och stärka det samiska folkets inflytande över dess egna angelägenheter i beslutsprocesser. Förslaget liknar den ordning som finns i Norge och är utformat mot bakgrund av bl.a. rekommendationer som internationella granskningsorgan har lämnat. Förslaget är även i linje med den nordiska samekonventionen som Finland, Norge och Sverige och de tre ländernas sameting färdigförhandlade i januari 2017.

Förslaget innebär en skyldighet för regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, kommuner och landsting att konsultera Sametinget i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Konsultationen ska göras före beslut i ärendet. Om ärendet kan få särskild betydelse för en samisk organisation eller en sameby ska även dessa konsulteras om det finns skäl för det. I vissa fall kan dock konsultation underlåtas.

Konsultationen ska ske i god anda och enighet eller samtycke i den fråga som föranlett konsultationen ska eftersträvas. Konsultationen ska ske i den form Sametinget önskar om det inte medför olägenhet av betydelse vid ärendets behandling eller om syftet med konsultationen ändå kan uppnås.

Om myndigheten önskar det får även annan myndighet, organisation eller enskild part närvara vid muntlig konsultation i ett ärende. Vad som framkommit vid konsultationen ska dokumenteras.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Författningsförslag	5
1.1 Förslag till lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket	5
1.2 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)	8
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	9
2 Bakgrund	11
2.1 Ärendet och dess beredning	11
2.2 Internationella överenskommelser	13
2.3 Norska konsultationsregler	19
2.4 Finländska konsultationsregler.....	23
2.5 Gällande rätt	24
2.6 Sametingets verksamhet	25
2.7 Tidigare förslag till konsultationsordning	29
2.8 Behovet av en ny reglering	33
3 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.....	37

3.1	En ny lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket.....	37
3.2	Allmänt om en utvidgad samrådskyldighet	38
3.3	Vilka ska ha en konsultationsskyldighet?.....	43
3.4	Med vilka företrädare för det samiska folket ska konsultation ske?	46
3.5	Konsultationernas omfattning	53
3.6	Undantag från konsultationsplikten.....	57
3.7	Annat än samiskt deltagande vid konsultation	62
4	Konsultationsförfarandet	65
4.1	En reglering av konsultationsförfarandet.....	65
4.2	Inledande förberedelser	66
4.3	Genomförande och avslut	68
4.4	Redovisning av konsultationen	73
4.5	Beslut i strid med samernas ståndpunkt.....	74
4.6	Frågor om överklagande och rättsverkan av bristande konsultation	75
4.7	Begränsning av lagens tillämpning.....	83
4.8	Ikraftträdande och övergångsbestämmelse	83
5	Konsekvenser av förslaget	85
5.1	Konsekvenser av konsultationsordningen.....	85
5.1.1	Följder för enskilda	86
5.1.2	Följder för domstolarna	87
5.1.3	Följder för myndigheter.....	87
5.1.4	Följder för kommuner	91
5.1.5	Följder för Sametinget och andra samiska organisationer	93
5.1.6	Likabehandlingsprincipen enligt svensk rätt och EU-rätt.....	94

5.1.7	Övriga konsekvenser	95
6	Författningskommentar	97
6.1	Förslaget till lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket	97
6.2	Förslaget till lag om ändring i sametingslagen.....	112
6.3	Förslaget till lag om ändring i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk	113

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § För att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter ska, utöver vad som gäller enligt annan lagstiftning, samråd ske enligt vad som närmare anges i denna lag. Samrådet benämns konsultation.

Konsultationsskyldigheten

2 § När regeringen, en statlig förvaltningsmyndighet, ett landsting eller en kommun handlägger ett ärende som kan få särskild betydelse för samerna ska före beslut i ärendet konsultation ske med Sametinget som företrädare för det samiska folket.

När ärendet kan få särskild betydelse för en samisk organisation eller en sameby ska även dessa konsulteras, om det finns skäl för det. Sametinget ska underrättas om sådan konsultation. Vad som i 4–7 §§ sägs om konsultation med Sametinget ska då gälla konsultation med organisationen eller samebyn.

Regeringens skyldighet att konsultera omfattar inte ärenden som avses i 9 kap. regeringsformen om finansmakten.

3 § Skyldigheten att konsultera gäller inte för domstolsliknande nämnder eller sådana organ i förvaltningsmyndigheter som har domstolsliknande uppgifter eller för regeringen när beslut från sådan instans överklagats eller överlämnats till regeringen för prövning.

4 § Konsultation enligt 2 § kan underlåtas om

1. det finns synnerliga skäl för detta med hänsyn till ärendets brådskande art,

2. ärendet har överklagats eller överlämnats till regeringen eller överklagats till en förvaltningsmyndighet och konsultation i samma fråga redan skett i en lägre instans,

3. ärendet rör allmän ordning och säkerhet, totalförsvaret eller Sveriges säkerhet i övrigt,

4. ärendet rör ingripanden mot enskild och en konsultation skulle vara uppenbart olämplig,

5. Sametinget anser att konsultationen är onödig, eller

6. det annars är uppenbart obehövligt.

Konsultationsförfarandet

5 § I ärenden som anges i 2 § ska myndigheten snarast underrätta Sametinget om ärendets art och fråga om Sametinget begär konsultation. En konsultation ska ske i den form Sametinget önskar. Konsultationen får dock ske i annan form om den önskade formen medför olägenhet av betydelse vid ärendets handläggning eller om syftet med konsultationen ändå kan uppnås. När regeringen konsulterar Sametinget bestämmer regeringen formen.

Sametinget ska inför en muntlig konsultation få en skriftlig redogörelse för de väsentliga frågor som ärendet rör. Sametinget ska ges skälig tid att hämta in behövliga upplysningar om lokala förhållanden och att på annat sätt förbereda en konsultation.

6 § Konsultationen ska ske i god anda och enighet eller samtycke i den fråga som föranlett konsultationen ska eftersträvas. Vid konsultationen ska båda sidor ange sin motiverade ståndpunkt i ärendet och yttra sig över den andra partens ståndpunkt. Konsultationen ska därefter fortsätta tills enighet eller samtycke

uppnåtts eller tills myndigheten eller Sametinget förklarar att enighet eller samtycke inte kan nås i ärendet. Konsultationen ska dock alltid avslutas i god tid före det att ärendet enligt bestämmelser i lag eller förordning måste avgöras av den konsulterande myndigheten.

Annat än samiskt deltagande vid konsultation

7 § Om den konsulterande myndigheten anser det lämpligt får även annan myndighet, annan än samisk organisation eller enskild part delta vid konsultation i ett ärende.

Dokumentation

8 § Vad som förekommit vid konsultationen ska dokumenteras. Det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts, av vem och vilka som har deltagit vid konsultationen.

Begränsning av lagens tillämpning

9 § Denna lag gäller inte när det råder höjd beredskap.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
 2. Lagen ska inte tillämpas på ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i sametingslagen (1992:1433)

Härmed föreskrivs att 2 kap. 1 § sametingslagen (1992:1433) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att

1. besluta om fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande,

2. utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen,

3. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet,

4. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,

5. informera om samiska förhållanden, och

6. utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning.

2. delta i konsultationer enligt lagen (0000:00) om konsultation i frågor som rör det samiska folket,

3. utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen,

4. fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet,

5. medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,

6. informera om samiska förhållanden, och

7. utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

¹ Senaste lydelse 2010:868.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Härmed föreskrivs att 5 § lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

I lagen (0000:00) om konsultation i frågor som rör det samiska folket finns särskilda bestämmelser om samråd med det samiska folket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.